Original Article
Received/Accepted Dates
14.09.2026/23.10.2026
DOI :10.52096/usbd.10.48.18

International Journal of Social Sciences
Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi
www.sobider.net e-ISSN: 2548-0685

IJSS

Yerel Yönetimlerde Kolluk Gücünün Sınırları:Yasal Mevzuat ve Uygulamadaki Aksaklıklar

Çağatay AK
BEUN Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Mezunu, E-posta: cagatay.ak@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-9897-1064

Öz

Bu çalışma, Türkiye'de belediye zabıtasının kolluk yetkisinin hukuki sınırlarını ve uygulamada bildirilen sorunları inceler. Anayasa, belediye ve büyükşehir mevzuatı, kabahatler ve imar düzenlemeleri, zabıta mevzuatı ile erişilebilir akademik çalışmalar birlikte değerlendirilmiştir. İnceleme, uygulamadaki güçlüklerin personel yetersizliğiyle sınırlı olmadığını göstermektedir. Tespit tutanağı ile yaptırım kararının birbirine karıştırılması, büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında görevlerin kesişmesi, farklı kanun ve yönetmeliklerin birlikte uygulanmasından doğan belirsizlikler, yetki devrinin sınırları, kararların gerekçesi ve dijital denetimde kişisel verilerin korunması başlıca sorun alanlarıdır. Bu sorunları değerlendirmek üzere hukuki dayanak, yetkili makam, yer, işlem türü, usul ve ölçülülükten oluşan altı soruluk bir kontrol çerçevesi önerilmektedir. Standart kayıtlar, görev rehberleri, uzmanlık eğitimi ve etkili başvuru yolları da uygulamadaki belirsizlikleri azaltabilir. Çalışmada yeni saha verisi toplanmamış; mevzuat ile yayımlanmış araştırmalar birlikte incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Belediye zabıtası; idari kolluk; idari yaptırımlar; ölçülülük; yerel yönetimler.

The Limits of Law Enforcement Powers in Local Governments: Legal Framework and Problems in Practice

Abstract

This article examines the legal limits of municipal enforcement in Türkiye, focusing on municipal police (belediye zabıtası). It reviews constitutional and municipal legislation, rules on misdemeanours and zoning, municipal-police regulations, and accessible academic studies. The review indicates that practical difficulties are not limited to staffing shortages. Key concerns include confusion between inspection records and sanction decisions, overlapping responsibilities of metropolitan and district municipalities, fragmented legislation, limits on delegation, inadequate reasoning, and personal-data protection in digital monitoring. A six-question checklist is proposed to assess legal basis, competent authority, territory, type of measure, procedure, and proportionality. Standard records, clear responsibility guides, specialist training, and effective review procedures may help reduce uncertainty. The article relies on existing legislation and published studies; it does not present new fieldwork.

Keywords: Administrative law enforcement; administrative sanctions; local government; municipal police; proportionality.

JEL Sınıflandırması / JEL Classification: H11, H83, K23.

Araştırma Makalesi

Makaleye Atıf Bilgisi

Ak, Ç. (2026) . Yerel Yönetimlerde Kolluk Gücünün Sınırları:Yasal Mevzuat ve Uygulamadaki Aksaklıklar. International Journal of Social Science (IJJS Journal),

*(e-ISSN:***2548-0685***)* Vol:10, Issue:48; s. 325- 351.

DOI: **10.52096/usbd.10.48.18**

Gönderim: 14.09.2026

Kabul: 23.10.2026

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ (ULUSLARARASI HAKEMLİ DERGİ)

editorusbd@gmail.com

1. Giriş

Yerel yönetimler, kentsel hizmetleri yürütmenin yanı sıra kamu düzeninin belirli unsurlarını korumaya yönelik kolluk yetkileri de kullanır. Kaldırım işgali, işyeri ruhsatları, pazar yerleri, imara aykırılıklar, gürültü ve ulaşım denetimleri; çalışma özgürlüğü ve mülkiyet hakkı başta olmak üzere kişilerin haklarını ve gündelik yaşamlarını doğrudan etkileyebilir. Bu nedenle belediye kolluğunun etkinliği ile hukuka bağlılığı birbirinin alternatifi değildir. Kamu düzenini koruma amacı, tek başına sınırsız müdahale yetkisi doğurmaz (Aktaş, Akkoyunlu, 2016: 1; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982, md. 13).

Belediye zabıtasına ilişkin tartışmalar, bir yandan personel yetersizliği, çalışma koşulları ve mesleki statüye; diğer yandan hukuki konum, yaptırım yetkisi ve belediyeler arasındaki görev paylaşımına odaklanmaktadır. Isparta örneğinde iş yükü, uzmanlaşma ve personel rejimi sorunları; Ordu ve Trabzon örneklerinde ise özellikle ana ve ara yollar bakımından büyükşehir-ilçe ölçeğindeki görev kesişmeleri bildirilmiştir (Akman, Bayram, 2018: 352; Çürüksulu Usta, 2023: 364-365). Bu bulgular, sorunun yalnızca personel sayısını artırarak çözülemeyeceğini; hukuken yetkili makam ile sahada işlemi başlatan birimin rollerinin açıkça belirlenmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Çalışmanın amacı, belediye kolluğunun yetki sınırlarını ilgili kanun ve düzenlemeler çerçevesinde açıklamak ve farklı işlem türlerinde ortaya çıkan belirsizlikleri aynı ölçütlerle değerlendirmektir. Bu amaçla üç soruya yanıt aranmıştır: (i) Belediye zabıtası hangi hukuki kaynaklara dayanır ve genel kolluktan hangi yönleriyle ayrılır? (ii) Tespit, karar ve icra aşamalarında hangi sorunlar hukuka aykırılık riski doğurur? (iii) Kolluk hizmetlerinin daha öngörülebilir ve denetlenebilir yürütülmesi için hangi kurumsal araçlar kullanılabilir?

Makalenin katkısı, belediye kolluğunun yetki sınırlarını altı soruluk bir "yetki ve müdahale testi" üzerinden ele almasıdır. Bu kapsamda zabıtanın tespit tutanağı düzenlemesi, yetkili

makamın yaptırım kararı vermesi ve kararın uygulanması birbirinden ayrılmaktadır. Çalışmada yeni mülakat, anket, gözlem veya yargı dosyası verisi kullanılmamış; yayımlanmış araştırmalar ilgili hukuk kurallarıyla birlikte değerlendirilmiştir.

Belediye denetiminin başlangıcında yapılan bir kontrol, hukuken birbirinden farklı sonuçlara yol açabilir. Görevli, işyerinde faaliyet belgesini veya ruhsat kaydını inceleyebilir ve tutanak düzenleyebilir; ancak faaliyetin durdurulması, idari para cezası ya da mühürleme söz konusu olduğunda yetkili karar makamı ve ilgili usul güvenceleri ayrıca belirlenmelidir. Bu işlemlerin dışarıdan benzer görünmesi, aynı hukuki yetkiye dayandıkları anlamına gelmez. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51. maddesi zabıtaya geniş bir görev alanı tanımakla birlikte, yaptırımın kapsamı ve karar makamı ilgili özel düzenlemeler çerçevesinde belirlenir (Belediye Kanunu, 2005: md. 34 ve 51).

Yerel kolluk faaliyetinin toplumsal boyutu da önemlidir. Kaldırımların yayalara açık tutulması, ruhsatsız faaliyetlerin önlenmesi ve pazar yerlerindeki denetimler ortak yarara hizmet eder. Buna karşılık işgalin kaldırılması seyyar satıcının geçimini, işyerinin kapatılması işletmenin ekonomik varlığını, imar müdahalesi ise kişinin malvarlığını etkileyebilir. Bu nedenle kamu düzenini sağlama amacı ile hakların korunması arasındaki denge, soyut bir ilke tartışması değil, günlük idari kararların parçasıdır. Aktaş ve Akkoyunlu (2016), kolluk müdahalelerinin kanunilik ve ölçülülük ilkeleriyle sınırlandırılmasını anayasal hak güvenceleri üzerinden ele almaktadır.

2. Araştırmanın Yöntemi, Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma, normatif hukuk incelemesi ile nitel doküman incelemesine dayanan kavramsal bir çalışmadır. Başlıca kaynaklar Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 1608 sayılı Kanun, ilgili ruhsat ve zabıta düzenlemeleri ile usule ilişkin hükümlerdir. Literatür için DergiPark ve açık erişimli kurumsal kaynaklarda yer alan; idare hukuku, kamu yönetimi, belediye zabıtası, yerel hizmet paylaşımı, idari yaptırımlar ve elektronik denetim konularını doğrudan ele alan çalışmalar incelenmiştir. Kaynaklar, hukuki yetkinin dayanağı, yetkiyi kullanan makam ve bildirilen uygulama sorunu bakımından karşılaştırılmıştır.

İnceleme önce genel ve özel kolluk ayrımını ve belediye zabıtasının hukuki konumunu ele almakta; ardından ruhsat, kamusal alan işgali, imar, trafik, yaptırım ve veri işleme süreçlerine yönelmektedir. Akademik yayınlarda ortaya konulan görüşler, yayımlandıkları dönemdeki

hukuki çerçeve dikkate alınarak değerlendirilmiş; önceki çalışmalarda yer alan görev sayıları, güncel ve değişmez bir yetki listesi gibi kullanılmamıştır (Belediye Zabıta Yönetmeliği, 2007; Akman ve Bayram, 2018: 348).

Çalışma, sistematik derleme veya Türkiye genelini temsil eden ampirik bir etki analizi değildir. İncelenen kaynaklar, erişilebilir akademik yayınlar ve mevzuat metinleri arasından konuya doğrudan katkı sunmaları gözetilerek seçilmiştir. Bu nedenle "uygulamadaki aksaklıklar" ifadesi, tüm belediyelerde aynı sıklıkta görüldüğü kanıtlanmış sorunları değil, önceki araştırmalarda bildirilen bulguları ve mevzuatın yapısından kaynaklanabilecek hukuki riskleri ifade etmektedir. Mevzuat değerlendirmesinde 27 Ekim 2026 itibarıyla yürürlükte bulunan hükümler esas alınmıştır.

Belge incelemesinde üç bilgi türü ayrı tutulmuştur: belediye kolluğuna görev ve yetki veren hukuk kuralları; ihlalin tespitinden kararın uygulanmasına uzanan idari süreç; yayımlanmış saha araştırmalarında bildirilen personel deneyimleri ve yönetim sorunları. Bu ayrım, tek bir belediyede görülen personel eksikliğinin doğrudan mevzuat boşluğu olarak yorumlanmasını veya belirli bir hukuki sorunun bütün belediyelerde aynı sonucu doğurduğunun varsayılmasını önlemektedir. Bu nedenle mevzuat hükümleri normatif düzenleme, saha araştırması sonuçları yayımlanmış bulgu, bunlardan çıkarılan kurumsal öneriler ise yazarın değerlendirmesi olarak ele alınmıştır.

İncelenen yayınlar; belediye zabıtası, idari kolluk, yetki devri, idari yaptırımlar, imar denetimi, pazar yerleri, büyükşehir belediyelerinde hizmet paylaşımı ve elektronik denetim konularına odaklanmaktadır. Akademik kaynaklar için basılı veya dergi tarafından belirtilen sayfa numaraları kullanılmış; mevzuat atıfları ise belge görüntüleyicilerindeki değişken sayfa sıraları yerine ilgili madde numaraları üzerinden yapılmıştır. Belediye iç yazışmaları ile karar örneklerinden oluşan kapsamlı bir veri seti bulunmadığından, iller arasında ihlal oranları karşılaştırılmamış; olası hukuki hata noktaları incelenmiştir.

3. İdari Kolluk ve Belediye Zabıtası: Kavramsal Çerçeve

3.1. Genel kolluk, özel kolluk ve kolluk hizmetinin sınırları

İdari kolluk, kamu düzenine yönelik tehlikeleri önlemeyi veya düzeni yeniden sağlamayı amaçlayan ve kural olarak önleyici nitelik taşıyan idari faaliyetler bütünüdür. İdari kolluk ile adli kolluk arasındaki ayrım, görevlinin üniformasından ziyade faaliyetin amacına ve hukuki dayanağına göre yapılır. Genel idari kolluk geniş bir kamu düzeni alanında görev yaparken özel

idari kolluk, mevzuatla belirlenen belirli bir konuya veya yerel kamu hizmeti alanına yönelir (Dalkılıç, 2013). Belediye zabıtası bu bağlamda mahallî kamu düzeni ve esenlik hizmetlerini yürüten özel kolluk birimidir; polis veya jandarmanın bütün yetkilerinin belediye düzeyindeki karşılığı değildir.

Kolluk faaliyetini yalnızca emir ve yasakların uygulanmasına indirgemek, hizmetin kapsamını daraltır. Arslan (2018: 175), idari kolluk anlayışındaki dönüşümü "kolluk kuvveti" ve "kolluk hizmeti" yaklaşımları üzerinden tartışmaktadır. Bu yaklaşım, zabıtanın bilgilendirme, rehberlik, önleyici uyarı, kurumlar arası bilgi paylaşımı ve idari kararların hukuka uygun biçimde uygulanması işlevlerini açıklamaya yardımcı olur. Bununla birlikte hizmet odaklı yaklaşım, kanunda öngörülmeyen müdahaleler için bağımsız bir yetki kaynağı oluşturmaz.

Belediye zabıtasının tarihsel gelişimi, ihtisap kurumu ve belediye örgütlenmesindeki dönüşümle bağlantılıdır. Osmanlı dönemindeki nizamname ve talimatlar, kentsel denetim görevlerinin sınırlarını belirleme çabasını göstermektedir (Türkmen, 2024). Bu tarihsel süreklilik günümüzde kendiliğinden yetki doğurmaz; geçmişte benzer görevlerin yürütülmüş olması, mevcut hukuk düzeninde açık dayanak aranmaksızın müdahaleyi haklı kılamaz. Bununla birlikte tarihsel arka plan, yerel kolluğun belediye hizmetleriyle neden iç içe geliştiğini anlamaya katkı sunar.

Belediye zabıtasının özel kolluk niteliği, onun genel kolluğun daha küçük ölçekli bir uzantısı olduğu anlamına gelmez. Polis, jandarma ve zabıta aynı kamusal alanda görev yapabilse de aynı olayda bulunmaları aynı yetkilere sahip olduklarını göstermez. Örneğin pazaryerindeki bir uyuşmazlığın ruhsat veya tahsis boyutu belediyenin görev alanında kalabilirken, suç şüphesinin doğması genel kolluğun görevini gündeme getirebilir. Kurumlar arası yardımlaşma, yetkilerin birbirinin yerine kullanılabileceği biçiminde yorumlanmamalıdır. Kolluk görevlisi sıfatı tek başına arama, yakalama veya zor kullanma yetkisinin kaynağı değildir; bu yetkiler açık bir hukuki dayanak gerektirir.

Arslan'ın (2018: 176) vurguladığı kolluk hizmeti yaklaşımı, belediye faaliyetlerinin yalnızca yaptırım uygulama aşamasıyla sınırlı görülmemesi gerektiğini düşündürür. Denetim öncesinde anlaşılır bilgilendirme yapılması, başvurulara erişimin sağlanması, benzer durumlara eşit yaklaşılması ve önceki işlemlerin izlenebilmesi de kurumsal sorumluluğun parçalarıdır. Bu unsurlar yaptırımın alternatifi değil, kolluk yetkisinin öngörülebilir ve denetlenebilir kullanılmasını destekleyen koşullardır.

3.2. Kanunilik, ölçülülük ve idarenin bütünlüğü

Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklere getirilecek sınırlamaların kanunilik ve ölçülülük koşullarını düzenler. İdarenin kanuniliği ve bütünlüğü ile mahallî idarelerin statüsü bakımından 123 ve 127. maddeler; idari işlem ve eylemlerin yargısal denetimi bakımından ise 125. madde önem taşır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: md. 13, 123, 125 ve 127). Aktaş ve Akkoyunlu (2016: 1), kolluk müdahalesinin meşruiyetinin yalnızca amaçla değil, müdahalenin türü ve sınırlarını belirleyen hukuki dayanakla da ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt ilkelerini içerir. Giderilebilir bir aykırılık kamusal geçişi bütünüyle engellemiyorsa, mevzuatın izin verdiği daha hafif tedbirler değerlendirilmelidir. Bununla birlikte idare, kanunun zorunlu kıldığı bir yaptırımı yalnızca uygun bulmadığı için uygulamaktan kaçınamaz. Ünsal'ın (2023: 169) polis yetkileri bağlamında ele aldığı orantılı müdahale yaklaşımı, temel hak sınırlamaları bakımından belediye zabıtasının işlemlerine de ilkesel olarak ışık tutar; ancak polise tanınan zor kullanma veya silah yetkilerinin zabıtaya geçtiği anlamına gelmez.

Yetki, kamu tüzel kişiliğinin tamamına ait sınırsız bir serbestlik değil; belirli organ ve görevlilere hukuk düzenince tanınmış işlem yapma gücüdür. Acun (2024), konu, yer, zaman ve makam yönünden yetki kurallarını ve yetki devrinin doğurduğu hukuki sorunları incelemektedir. Bu nedenle belediye başkanı, belediye encümeni ve zabıta personelinin aynı teşkilat içinde bulunması, bunların birbirlerinin karar yetkilerini kendiliğinden kullanabilecekleri anlamına gelmez.

Kanunilik ilkesi, belediye meclisinin kamu düzenini ilgilendiren hiçbir konuda düzenleme yapamayacağı anlamına gelmez. Bununla birlikte meclisin düzenleme yetkisinin önce kanunla çizilen alan içinde belirlenmesi; yerel düzenleme ile yaptırım yetkisinin birbirinden ayrılması gerekir. Kamuya açık alanın kullanımına ilişkin bir kural koyulabilmesi, kanunda dayanağı bulunmayan yeni bir idari para cezası ihdas edilebileceği anlamına gelmez. Kiremitci (2023), idari yaptırımların normatif sınırlarını tartışırken kanuni idare ilkesinin belirleyici rolünü vurgulamaktadır.

Ölçülülüğün somut olaya uygulanması, müdahalenin amacı ile yaptırımın koşullarını birbirinden ayırmayı gerektirir. Giderilebilir bir belge eksikliği söz konusu olduğunda ve mevzuat idareye takdir alanı tanıdığında süre verilmesi veya yeniden denetim yapılması düşünülebilir. Buna karşılık insan sağlığı bakımından yakın ve ciddi bir tehlike varsa, özel

mevzuatın öngördüğü koruyucu tedbirin sırf daha hafif bir seçenek bulunabileceği düşüncesiyle geciktirilmesi uygun olmayabilir. Ölçülülük, her zaman en hafif müdahaleyi değil, kanuni amaç bakımından gerekli ve uygun olan tedbiri gerektirir (Ünsal, 2023: 170).

3.3. Kolluk yetkisinin tarihsel oluşumu ve güncel örgütlenme sorunu

Belediye zabıtasının görev alanı, kentsel hizmetlerin çeşitlenmesiyle genişlemiş olsa da yerel denetimin tarihsel çekirdeğinde pazar, esnaf, yollar ve kamuya açık alanların düzenlenmesi yer alır. Türkmen (2024), Osmanlı döneminde zabıta örgütlenmesini düzenleyen hukukî metinlerin gelişimini incelemektedir. Tarihsel birikim, yerel kolluğun belediye hizmetleriyle iç içe gelişmesini açıklamaya yardımcı olsa da günümüzdeki müdahaleler için tek başına hukuki dayanak oluşturmaz.

Günümüzde zabıta müdürlüğü; imar, ruhsat, çevre, mali hizmetler, hukuk ve yazı işleri birimleriyle birlikte çalışır. Uzmanlık gerektiren dosyalarda birden fazla birimin görev alması olağandır. Sorun, delili hangi birimin topladığının, teknik değerlendirmeyi kimin yaptığının ve nihai kararı hangi makamın verdiğinin kayıtlarda açıkça gösterilmemesidir. Teşkilat şeması kurumsal bağlılıkları, görev çizelgesi ise belirli bir işlemde kimin sorumlu olduğunu gösterir; bu iki belge farklı amaçlara hizmet eder.

4. Yerel Kolluğun Pozitif Hukuktaki Konumu

4.1. Anayasal çerçeve ve belediyenin kamusal yetkileri

5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyelerin görev ve yetkilerini belirleyen temel düzenlemelerden biridir. Belediyenin mahallî müşterek ihtiyaçları karşılamakla görevli kamu tüzel kişisi olması, kolluk faaliyetinin de yerel hizmet alanı ve kanunla belirlenen yetkiler çerçevesinde yürütülmesini gerektirir (Belediye Kanunu, 2005: md. 3 ve 14). Kanun'un 15. maddesi belediyenin düzenleme ve denetleme yetkilerini, 51. maddesi ise zabıtanın beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasına ilişkin görevlerini düzenler. "Mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular" hükmü, tüm para cezaları veya kapatma kararları bakımından karar yetkisinin zabıta memuruna ait olduğu şeklinde yorumlanamaz (Belediye Kanunu, 2005: md. 15, 34 ve 51).

Belediye Zabıta Yönetmeliği, zabıta teşkilatının görev, yetki ve çalışma esaslarını ayrıntılandırır. Yönetmelikteki görev tanımları, belediyenin her talebine koşulsuz uyulmasını değil, kanun ve ilgili özel mevzuat çerçevesinde hareket edilmesini gerektirir. Yönetmelik,

kanunda bulunmayan bir temel hak sınırlaması veya yeni bir cezalandırma yetkisi yaratamaz (Belediye Zabıta Yönetmeliği, 2007; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982, md. 13).

Yerel yönetim kavramı belediyelerin yanı sıra il özel idarelerini de kapsar. İl özel idareleri ayrı bir kanunla düzenlenmiştir; ancak bu durum, söz konusu idarelerde belediye zabıtasıyla özdeş bir kolluk teşkilatı bulunduğu anlamına gelmez (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005). Bu nedenle çalışma esas olarak belediye zabıtasına odaklanmakta, diğer mahallî idareleri ise hukuki konumları bakımından gerektiği ölçüde ele almaktadır.

Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde düzenlenen belediye yetkileri ile 51. maddede belirtilen zabıta görevleri birlikte değerlendirilmelidir. Genel bir yetki hükmü, somut yaptırımın koşullarını ve karar makamını tek başına belirlemez. Benzer şekilde, encümenin "kanunlarda öngörülen cezaları verme" görevi (Belediye Kanunu, 2005, md. 34/e), belediyedeki tüm yaptırım kararlarının istisnasız tek organda toplandığı anlamına gelmez; uygulanacak özel kanun ve yetki kuralı ayrıca incelenmelidir.

Mahallî müşterek ihtiyaçlar belediyenin görev alanını açıklar; ancak yerel nitelik taşıyan her sorunun çözümü belediyenin yetkisinde değildir. Halk sağlığı, çevre ve ulaşım gibi alanlarda bakanlıkların taşra teşkilatı, belediyeler ve genel kolluk farklı görevlerle aynı sürece katılabilir. Yetkili makam belirlenirken olayın belediye sınırları içinde gerçekleşmesinin yanı sıra konu bakımından yetki ve ilgili özel mevzuat da incelenmelidir.

4.2. Büyükşehir–ilçe belediyesi ayrımı

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesi, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyelerinin görev alanlarını düzenlemektedir. 6360 sayılı Kanun'la büyükşehir sisteminin coğrafi ve idari kapsamının genişlemesi, aynı fiziksel alan üzerinde birden fazla belediyenin farklı hizmetlerden sorumlu olabildiği durumları daha görünür kılmıştır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004, md. 7; 6360 sayılı Kanun, 2012). Bir sokağın ilçe sınırları içinde kalması, o sokaktaki her hizmet ve denetimde ilçe belediyesinin yetkili olduğunu göstermez; hizmetin niteliği ve özel mevzuat ayrıca değerlendirilmelidir.

Çürüksulu Usta'nın (2023: 364-365) Ordu ve Trabzon örneklerine dayanan araştırması, bazı alanlarda görev paylaşımının işlediğini, ancak ana yol-ara yol ayrımının kimi denetim ve ruhsat süreçlerinde belirsizlik yaratabildiğini bildirmektedir. Bu bulgular bütün büyükşehir belediyelerine genellenemez. Bununla birlikte başvuruların hangi işlem türünde büyükşehir,

hangi işlem türünde ilçe belediyesi sorumluluğunda olduğunun önceden belirlenmesi, kamuya açık ve güncel görev haritalarının yararını göstermektedir.

Büyükşehir sistemindeki görev paylaşımı yalnızca coğrafi sınırlar üzerinden belirlenemez. Aynı cadde üzerindeki ruhsatlandırma, ilan ve reklam, ulaşım, işgal ve temizlik işlemleri farklı düzenlemelere tabi olabilir. Bir caddenin "ana arter" olarak tanımlanması, tüm denetim türlerinin tek bir idarenin yetkisinde olduğu anlamına gelmez. İşlem bazında 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesi ve ilgili özel hükümler incelenmelidir.

Çürüksulu Usta'nın aktardığı Ordu ve Trabzon örneklerinde ana yol–ara yol ayrımı; izin süreçleri, ilan-reklam gelirleri ve günlük denetim sorumlulukları bakımından sorun yaratabilmektedir. Bununla birlikte araştırmada bazı birimler arasında iş birliğinin sağlandığı örnekler de yer almaktadır. Çalışma, personel kapasitesi ve ilçe merkezlerinden uzak alanlara hizmet götürmenin güçlüklerine de dikkat çekmektedir (Çürüksulu Usta, 2023: 368-369).

Çözüm, sorunun kaynağına göre belirlenmelidir. Belirsizlik doğrudan kanundan kaynaklanıyorsa kurumlar arası protokol tek başına yeterli olmayabilir; görev dağılımının mevzuatta açıklığa kavuşturulması gerekir. Sorun bilgi akışından kaynaklanıyorsa ortak başvuru sistemi, karşılıklı bildirim ve eşgüdümlü çalışma programı yararlı olabilir. Başvuru sahibinin kurumlar arasında dolaşmak zorunda kalmaması için koordinasyon idareler arasında sağlanmalıdır.

4.3. Tespit, yaptırım kararı ve icranın ayrılması

Belediye kolluğundaki temel ayrımlardan biri, bir aykırılığın sahada tespit edilmesi ile bu aykırılık hakkında idari yaptırım kararı verilmesidir. Bazı yaptırımlar belediye encümeni gibi kolektif organlarca, bazıları ise ilgili özel kanunda yetkili kılınan idari makam veya görevlilerce tesis edilir. 5393 sayılı Kanun'un 34. maddesi encümenin kanunlarda öngörülen cezaları verme görevini düzenler. 1608 sayılı Kanun da belediye emir ve yasaklarına aykırılıklara ilişkin yaptırım rejiminin unsurları arasındadır (Belediye Kanunu, 2005, md. 34; Umuru Belediyeye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Hakkında Kanun, 1930, md. 1).

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 22. maddesi, idari yaptırım kararı vermeye yetkili makam ve görevlilerin ilgili kanun hükümleriyle belirlenmesini öngörür. Kanun'un 25. maddesi ise karar tutanağında bulunması gereken kimlik, fiil, delil ve karar bilgilerini düzenler. Bu nedenle zabıtanın hazırladığı tespit tutanağı, özel kanunun belirlediği karar makamının yerini kendiliğinden alamaz. Bununla birlikte özel mevzuat belirli kabahatler bakımından doğrudan

bir görevliye karar yetkisi tanıyorsa o hüküm ayrıca dikkate alınmalıdır (Kabahatler Kanunu, 2005: md. 22 ve 25; Kiremitci, 2023).

İdari para cezaları ceza hukuku yaptırımlarıyla aynı nitelikte değildir; ancak hak ve özgürlükler üzerinde doğurdukları sonuçlar nedeniyle usul güvenceleri gerektirir (Can, 2017; Erdinç, 2012). Kabahatler hukukunun genel ilkeleri ile özel düzenlemeler arasındaki ilişkinin kurulması ve doğru yargı merciinin belirlenmesi de bu çerçevede önemlidir. Söyler (2009: 136), Kabahatler Kanunu bağlamındaki görev tartışmalarına dikkat çekmektedir.

Tespit, karar ve icra aşamalarının ayrılması, idari işlemin denetlenebilirliğini artırır. Zabıta tutanağı işyerinin açık olduğunu, belgenin sunulmadığını veya yolun bir bölümünün işgal edildiğini kaydedebilir; ancak bu olguların hangi kanun hükmü kapsamında ihlal oluşturduğunun ayrıca değerlendirilmesi gerekebilir. Teknik inceleme, ruhsat kayıtları, ölçüm sonuçları veya diğer kurumların tespitleri dosyaya eklenebilir. Karar makamının tutanağı değerlendirmeden onaylaması, işlemin sebep ve gerekçe unsurlarını zayıflatabilir.

İdari para cezasını tespit tutanağıyla özdeşleştirmek doğru değildir. Fiilin kanuni tanımı, sorumluluğa ilişkin kurallar, karar makamı, bildirim usulü ve başvuru yolu ayrı ayrı belirlenmelidir. Tespit tutanağında yer alacak bilgiler ile nihai yaptırım kararında bulunması gereken unsurlar da birbirinden ayrılmalıdır (Kabahatler Kanunu, 2005: md. 22 ve 25; Erdinç, 2012).

4.4. Yetki devri, imza devri ve sorumluluğun izlenebilirliği

Uygulamada belirsizlik yaratan konulardan biri yetki devridir. İdari işlem yapma yetkisi, hiyerarşi içindeki bütün görevlilerin serbestçe kullanabileceği bir yetki değildir. Devrin mümkün olması için ilgili hukuk kuralının buna izin vermesi ve öngörülen koşulların yerine getirilmesi gerekir. Acun (2024: 100), yetki devrine ilişkin düzenlemelerin yeknesak olmadığını ve her durum için aynı sonucun çıkarılamayacağını belirtmektedir. Bir belgenin şube müdürünce imzalanması, karar yetkisinin hukuken devredildiğini tek başına göstermez.

Bu nedenle yetki veya imza devrine ilişkin belgede hukuki dayanak, kapsam, yürürlük süresi ve kapsanan işlemler açıkça gösterilmelidir. Encümene ait bir kararın bürokratik hız gerekçesiyle başka bir birimce alınması ile encümen kararının hazırlık, kayıt ve tebliğ işlemlerinin personel tarafından yürütülmesi aynı hukuki durum değildir. İşlem dosyasında kararın hangi makamca alındığı ve hazırlık işlemlerinin kimlerce yapıldığı izlenebilir olmalıdır.

5. Başlıca Uygulama Alanları ve Sınır Sorunları

5.1. İşyeri ruhsatı, işyeri denetimi ve kapatma işlemleri

İşyeri açma ve çalışma ruhsatı rejimi, 3572 sayılı Kanun ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik başta olmak üzere farklı işyeri ve faaliyet türlerine göre belirlenen kurallara dayanır. İşyerinin belediye sınırları içinde bulunması, bütün ruhsat ve özel denetim süreçlerinin aynı belediye birimine ait olduğu anlamına gelmez. Ruhsat vermeye yetkili idare; işyerinin sınıfı, faaliyetin niteliği ve varsa özel düzenlemeler dikkate alınarak belirlenmelidir (İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun, 1989; İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik, 2005).

Uygulamadaki temel risklerden biri, ruhsat bulunmadığına ilişkin tespitten doğrudan kapatma, mühürleme veya idari para cezasına geçilmesidir. Oysa tutanak, mevzuat uyarınca alınması gereken kararın dayanaklarından biri olabilir; yetki, bildirim ve diğer usul koşullarının yerine geçmez. Benzer işyerlerine farklı süre veya yöntemler uygulanıyorsa bunun hukuki ve nesnel gerekçeleri gösterilmelidir. Tutanakta işyerinin adresi, faaliyetin niteliği, gözlenen durum, ilgili hüküm, mevcut deliller ve tutanağı düzenleyen görevliler açıkça belirtilmelidir.

Özel mevzuatın acil tehlike hâllerinde öngördüğü koruyucu tedbirlerle geçmiş bir ihlale karşı uygulanan cezalandırıcı yaptırımlar birbirinden ayrılmalıdır. Sağlığı tehdit eden bir riskin giderilmesine ilişkin yetki, başka bir konuda ek ceza verme yetkisi oluşturmaz. Önleyici tedbirin fiilen cezalandırıcı bir araca dönüşmesi ölçülülük ve hukuki dayanak bakımından ayrıca değerlendirilmelidir (Aktaş, Akkoyunlu, 2016; Ayyıldız, 2019).

Ruhsat denetiminde öncelikle işyerinin hangi mevzuata ve hangi ruhsat makamına tabi olduğu belirlenmelidir. Sıhhi işyeri, gayrisıhhi müessese ve umuma açık istirahat ve eğlence yeri gibi farklı faaliyet türleri tek bir denetim kalıbına indirgenemez. Faaliyet türü, büyükşehir statüsü ve özel düzenleme bulunup bulunmadığı birlikte değerlendirilmelidir. Günlük denetim görevi, teknik uzmanlık gerektiren her konuda zabıtanın tek başına nihai değerlendirme yapacağı anlamına gelmez.

Kapatma ve mühürleme süreçlerinde işlem kronolojisi dosyadan izlenebilmelidir: başvuru tarihi, ruhsat eksikliğinin niteliği, aykırılığın sürüp sürmediği, mevzuat gerektiriyorsa verilen süre ve tebliğ işlemi birbiriyle ilişkilendirilmelidir. İşletmeciye ulaşılamaması, mevzuatın aradığı karar veya bildirim koşullarını kendiliğinden ortadan kaldırmaz. Ciddi ve yakın

tehlikelerde istisnai tedbirlere başvuruluyorsa bunların somut koşulları ve dayanakları da dosyada gösterilmelidir.

Ruhsat denetimi yalnızca yasaklama yetkisi üzerinden yürütülmemelidir. Eksik belgenin hangi kuruma sunulacağı, hangi izinlerin gerektiği ve hangi aykırılığın faaliyetin durdurulmasına yol açabileceği işletmeciye açıkça anlatılmalıdır. Bu açıklık, kamu yararının korunmasına yardımcı olurken yerel ekonomik faaliyet üzerindeki öngörülemez idari baskıyı da azaltabilir.

5.2. Pazar yerleri, seyyar satış ve işgal harcı

Pazar yerlerinde tahsis veya kiralama, pazarcının mevzuata uygunluğu, tüketicinin korunması, kamusal yolların kullanımı ve mali yükümlülükler farklı hukuki ilişkiler doğurur. 5957 sayılı Kanun ile Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik, semt ve üretici pazarlarının kurulması ve denetlenmesine ilişkin özel hükümler içermektedir (Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 2010: md. 1, 7 ve 15; Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik, 2012). Bu özel çerçeve incelenmeden yalnızca genel işgal hükümlerine dayanılması, fiilin hukuki niteliğinin yanlış belirlenmesi riskini doğurur.

Satış yerinden alınan bedelin hukuki niteliği yalnızca idarenin kullandığı adlandırmayla belirlenemez. Ayaydın (2024: 242), pazar alanlarının tahsisi ile işgal harcı arasındaki ilişkiyi mevzuat çerçevesinde ele almakta ve kiralama yoluyla kullanımın ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Ayaydın, 2024: 247-248). Bu nedenle yerin statüsü, kullanım biçimi ve yürürlükteki özel düzenleme birlikte incelenmeli; zabıtanın sahadaki gözlemi tek başına harç veya kira alacağını belirleyen işlem olarak görülmemelidir.

Seyyar satış denetiminde kamusal geçiş güvenliği ile kişinin geçimini sağlama menfaati karşı karşıya gelebilir. Geçim kaygısı, kanuni bir yasağın uygulanmaması için tek başına gerekçe oluşturmaz. Bununla birlikte eşyanın alınması, tezgâhın kaldırılması, mali yaptırım uygulanması ve suç şüphesinin bildirilmesi farklı işlemlerdir; her biri için ayrı hukuki dayanak bulunmalıdır. Aynı tutanakta yer almaları, bu işlemlerin aynı yetkiye dayandığı anlamına gelmez. Kişiye ait malların muhafazası ve iadesi de hukuki sınırlar içinde yürütülmelidir.

Kamusal alanın kullanılması, işgal harcının tahsili, pazar yeri tahsisinin sona erdirilmesi ve işgalin kolluk yoluyla giderilmesi aynı hukuki kategoriye girmez. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 52. maddesi işgal harcının hukuki çerçevesini belirler. Bir bedelin harç niteliği

taşıması, her kamusal alan kullanımının kendiliğinden yaptırım veya kira ilişkisi olarak nitelendirilmesine izin vermez (Belediye Gelirleri Kanunu, 1981: md. 52).

Bu alanda en az üç soru ayrı ayrı yanıtlanmalıdır: Kamusal alanı tahsis veya düzenleme yetkisi hangi organdadır? Tespit edilen ihlal hakkında hangi işlem tesis edilebilir? İstenen mali yükümlülüğün kanuni dayanağı nedir? Seyyar satıcının malına müdahale, kamusal alanın boşaltılması ve para tahakkuku "pazar denetimi" başlığı altında birleşse de aynı hukuki yetkiye dayandıkları varsayılamaz (Ayaydın, 2024: 247).

Ölçülülük değerlendirmesinde yaya akışına etkisi, halk sağlığı riski, alanın niteliği ve müdahalenin ağırlığı birlikte dikkate alınmalıdır. Ekonomik faaliyet üzerinde önemli sonuçlar doğuran işlemler önceden açıklanmış ve benzer durumlarda tutarlı biçimde uygulanan ölçütlere dayanmalı; tutanak, karar ve tebligat aşamaları kayıt altına alınmalıdır. Bu yaklaşım, keyfî uygulama iddialarının önlenmesine ve idarenin hesap verebilirliğine katkı sağlar.

5.3. İmar denetimi, yapı tatil tutanağı ve yıkım

İmar denetiminde sahada gözlenen aykırılık birden fazla teknik ve hukuki soruyu gündeme getirir: Müdahale konusu unsur 3194 sayılı Kanun anlamında yapı mıdır, ruhsat gerektirir mi, aykırılığın kapsamı nedir ve somut bir tehlike var mıdır? Yapı tatil tutanağında aykırılığın yeri ve niteliği açıkça gösterilmezse sonraki işlem ve yaptırım kararlarının hukuki dayanağı tartışmalı hâle gelebilir. Ersöz (2015: 122), yıkım kararının usulüne uygun alınması bakımından kararın içeriği, yetkili kurul ve aykırılığın açıklanması sorunlarını incelemektedir.

Zabıtanın görevi ile imar biriminin teknik değerlendirmesi arasında bütün belediyeler için geçerli tek bir iş bölümü varsayılamaz. Teşkilat yapısı değişebilse de kanunun aradığı teknik tespitin ve yetkili idari kararın işlem dosyasında bulunması gerekir. Yıkımın fiilen uygulanması, mülkiyet hakkı üzerinde ağır ve geri dönüşü güç sonuçlar doğurabileceğinden gerekçe, bildirim ve karar sürecindeki eksiklikler özellikle önem kazanır (Ersöz, 2015: 146).

Ruhsat aranmayan yapıların tümünü genel bir "izinsiz yapı" kategorisinde değerlendirmek yanıltıcı olabilir. Eraslan (2022), ruhsat muafiyeti bulunan bazı yapı türlerine hangi idari yaptırım hükümlerinin uygulanabileceğini tartışmaktadır. İstisnanın koşulları, yapının bulunduğu yer ve aykırılığın niteliği somut olay özelinde incelenmelidir; aksi hâlde süreç başlangıçta hukuki dayanaktan yoksun kalabilir.

İmar kolluğu, mülkiyet hakkını yoğun biçimde etkileyebilen yerel kolluk alanlarından biridir. 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32. maddesi ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların

tespitinden sonraki süreci, 42. maddesi ise imar para cezalarını düzenler. Yerinde tespit, aykırılığın teknik olarak belgelenmesi, yapı tatil işlemleri, idari para cezası ve yıkım kararı ayrı aşamalar olarak değerlendirilmelidir (İmar Kanunu, 1985: md. 32 ve 42).

Yıkım kararının mülkiyet hakkı üzerindeki etkisi nedeniyle yetki, şekil, sebep ve konu unsurlarının yanı sıra hazırlık işlemleri de dikkatle incelenmelidir (Ersöz, 2015: 103). Eraslan (2022: 99), ruhsat aranmadığı kabul edilen bazı yapı türlerinde yaptırım uygulanmasının ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Yalçın ve Demirkol'un (2026) incelemesi de İmar Kanunu'ndaki idari kolluk yetkilerinin yorumlanmasına odaklanmaktadır. Dolayısıyla her yapı sorunu "ruhsatsız yapı eşittir derhâl yıkım" biçiminde basit bir sonuca indirgenemez.

Zabıta personelinin imara aykırılığa ilişkin ihbarı teknik birime iletmesi ile teknik rapor hazırlaması farklı görevlerdir. İmar, fen işleri ve zabıta birimleri arasında düzenli kayıt paylaşılması, kararın teknik temelini güçlendirebilir. İş bölümünün bulunması karar makamının belirsizleşmesine yol açmamalı; her aşamadaki görev yazılı olarak belirlenmelidir. Karar metninde ilgili mevzuat hükmü, muhatap, tebliğ bilgisi ve uygulanabilir başvuru yolu açıkça gösterilmelidir.

5.4. Trafik, ulaşım ve elektronik denetim sistemleri

Elektronik denetimde sistemin kurulması, ihlalin kayda alınması, verinin işlenmesi ve yaptırım kararının verilmesi farklı aktörleri ilgilendirebilir. Karayolları Trafik Kanunu'nun ek 16. maddesi, belirli koşullarda elektronik sistemlerin belediyeler veya belediye şirketlerince kurulmasına ilişkin hükümler içerir. Ancak sistemi kurma yetkisi, trafik idari para cezası verme yetkisiyle aynı değildir (Karayolları Trafik Kanunu, 1983: ek md. 16). Özel hukuk kişilerinin sürece katılması, kolluk yetkisinin devri bakımından ayrıca incelenmelidir (Karakuş Işık, Türkoğlu Üstün, 2024: 363).

Dijital kayıtların delil değeri, yalnızca elektronik ortamda üretilmiş olmaları nedeniyle kendiliğinden kesinleşmez. Cihazın ne zaman ve hangi teknik koşullarda veri ürettiği, kaydın değiştirilmeye karşı nasıl korunduğu ve veriyi incelemeye kimin yetkili olduğu denetlenebilir olmalıdır. İşlemin muhatabının, yaptırımın nedenini anlayabilmesi ve itiraz kapsamında ilgili delile erişebilmesi usuli güvence açısından önemlidir. Elektronik denetim verilerinin kişisel verilerin korunması ve anayasal güvenceler bakımından ayrıca ele alınması gerekir (Karakuş Işık, Türkoğlu Üstün, 2024: 367).

Belediyelerin yol, ulaşım, park düzeni ve trafik güvenliğine ilişkin görevleri bulunmakla birlikte, karayolu trafiğine ilişkin yaptırım yetkileri özel mevzuatla sınırlıdır. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun belediyelere ilişkin hükümleri yerel hizmet ve teknik görevleri tanımlar; bu yetkiler, zabıtanın trafik polisinin bütün işlem yetkilerini kullanabileceği biçiminde genişletilemez (Karayolları Trafik Kanunu, 1983: md. 10).

Elektronik sistemlerde altyapıyı kuran veya işleten aktör, ihlali hukuken tespit eden birim ve idari para cezasına karar veren makam ayrı ayrı belirlenmelidir. Sistemin otomatik kayıt üretmesi, hukuki yetkiyi veya karar sorumluluğunu tek başına belirlemez. Özel hukuk kişilerinin ve gelir paylaşımı modellerinin yer aldığı uygulamalarda yetki zinciri sözleşmenin yanı sıra kanuni dayanakla da açıklanmalıdır (Karakuş Işık, Türkoğlu Üstün, 2024: 358).

Dijital denetim, delillerin niteliğini ve işlem hızını artırabilir; ancak hatalı tespit, görüntülerin saklanma süresi, erişim yetkileri, gereğinden fazla veri işlenmesi ve itiraz sırasında delile erişim gibi riskler de doğurur. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun veri işleme ilkeleri ile ilgili sektörel hükümler birlikte gözetilmelidir (Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 2016: md. 4 ve 5; Bilbay, 2025).

5.5. Yetkinin özel kişilere bırakılması ve personel statüsü

Dışarıdan hizmet alımı ile kolluk yetkisinin devri arasındaki ayrım, sözleşmenin adından çok yükleniciye fiilen hangi görevlerin bırakıldığına bağlıdır. Bir şirketin bilgi işlem altyapısı kurması veya araç sağlaması, kamu gücü kullanma yetkisinin de şirkete geçtiği anlamına gelmez. Buna karşılık ihlalin belirlenmesi, yaptırımın içeriğinin tayini veya zorlayıcı işlemin yürütülmesi fiilen özel kişilere bırakılmışsa bunun anayasal ve idari hukuk bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekir (Dalkılıç, 2013; Çelik, 2025).

Görev ve hizmet tanımları açık olmadığında idare hukuku ve iş hukuku bakımından da uyuşmazlıklar doğabilir. Üniforma veya belediye logosu taşımak, her çalışana aynı kamu gücü yetkilerini kazandırmaz. Teknik personelin, hizmet alımı çalışanlarının ve zabıta memurlarının görevleri hem kurum içinde hem de denetimin muhatabı bakımından ayırt edilebilir olmalıdır. Aslan (2007), taşeronlaşma tartışmasını yalnızca maliyet ve işgücü esnekliği üzerinden değil, belediye kolluğunun kamusal niteliği üzerinden de değerlendirmektedir.

Destek hizmeti alımı, veri girişinin dışarıdan sağlanması ve teknik sistem kurulumu, kamu gücü kullanma yetkisinin devriyle aynı şey değildir. Bununla birlikte her modelde dışarıdan hizmet sağlayanın hangi bilgileri toplayabileceği, hangi işlemleri yalnızca teknik olarak destekleyeceği

ve hangi kararlara hiçbir biçimde katılamayacağı açıkça belirlenmelidir. Acun'un (2024) yetki devri incelemesi ile Dalkılıç'ın (2013) denetim yetkisinin özel kişilere devrine ilişkin değerlendirmesi, yetkilendirme zincirinin hukuki dayanağının açık olmasının önemini göstermektedir.

Özel güvenlik uygulamalarına ilişkin tartışmalar, kolluk benzeri işlevlerin özel kişilerce yürütülmesinde anayasal ve işlevsel sınırların korunması gerektiğini göstermektedir (Çelik, 2025: 143). Belediye şirketi çalışanının sahada bulunması ile belediye adına yaptırım kararı oluşturması aynı hukuki durum değildir. Mevzuatın özel kişilere belirli teknik tespit görevleri verdiği istisnai modeller, kolluk yetkisinin genel olarak devredilebileceği anlamına gelmez (Dalkılıç, 2013).

6. Literatürde Bildirilen Uygulama Sorunları

6.1. Personel yetersizliği, çalışma koşulları ve uzmanlaşma

Zabıta hizmetleri; ruhsat, imar, pazar, ulaşım ve kamusal alan kullanımı gibi farklı uzmanlık alanlarını kapsar. Çok sayıda görevin sınırlı sayıdaki personele yüklenmesi, denetim sıklığının yanı sıra işlemlerin gerekli uzmanlıkla yürütülmesini de etkileyebilir. Akman ve Bayram'ın (2018: 351–354) Isparta Belediyesi üzerine yaptığı nitel araştırmada personel yetersizliği, görev çeşitliliği, siyasal ve toplumsal baskılar ile istihdam statülerindeki farklılıklar katılımcıların bildirdiği sorunlar arasında yer almıştır. Bu bulgular yalnızca ilgili kurum ve dönemi yansıtır; bütün belediyelerin bugünkü personel durumunu gösteren bir istatistik olarak kullanılamaz.

Akman ve Bayram'ın (2018: 352) Isparta örneğinde aynı gün birden fazla pazarın denetlenmesi ile sınırlı personel sayısı arasındaki gerilim aktarılmaktadır. Hizmet alanı, işyeri sayısı ve çalışma süresi arttıkça personelin görevler arasında öncelik belirlemesi gerekebilir. Bu durum bazı konularda denetim sıklığının azalmasına ve personelin farklı uzmanlık gerektiren alanlarda yeterli hazırlık olmadan görevlendirilmesine yol açabilir.

Hizmet içi eğitim, ilk atamada verilen genel meslek bilgisiyle sınırlı kalmamalıdır. Ruhsatlandırma, imar, kabahatler hukuku, kişisel verilerin işlenmesi ve idari yargılama farklı usul ve uzmanlıklar gerektirir. Negiz (2007), belediye personelinin hizmet içi eğitim sorununu kurumsal kapasite açısından ele almaktadır. Zabıta teşkilatlarında mevzuat değişikliklerinin hangi tutanak, karar ve tebliğ şablonlarını etkilediğini gösteren düzenli eğitim programları geliştirilebilir.

Negiz'in (2007) hizmet içi eğitime, Şimşek'in (2016) ise zabıta teşkilatının yapısı ve işlevlerine ilişkin çalışmaları, teşkilatın gelişmesinin yalnızca kadro sayısını artırmakla sağlanamayacağını göstermektedir. Teknik uzmanlık, yetki ve usul eğitimi, kriz iletişimi ve mevzuat değişikliklerinin izlenmesi de önemlidir. Yargı kararlarında tespit edilen gerekçe eksiklikleri, kişi bilgileri çıkarılarak eğitimlerde kullanılabilir.

6.2. Görev karmaşası, siyasal baskı ve vatandaşla temas

Büyükşehir ve ilçe zabıta ekipleri arasındaki görev belirsizliği, başvuruların yanlış kuruma yönlendirilmesine, işlemlerin tekrarlanmasına ve kamu otoritesine duyulan güvenin zayıflamasına yol açabilir. Çürüksulu Usta'nın (2023) araştırmasında bazı hizmet alanlarında görev paylaşımının işlediği de belirtilmektedir. Bu nedenle bulgular, büyükşehir–ilçe görev paylaşımının bütünüyle başarısız olduğu biçiminde yorumlanmamalıdır. Seçilmiş organların hizmet önceliklerini belirlemesi ile tekil yaptırım kararlarının hukuki koşullarını değiştirmesi birbirinden ayrılmalıdır.

Zabıtanın vatandaşla doğrudan teması, iletişim ve başvuruların doğru birime yönlendirilmesini önemli hâle getirir. Görev sınırları açık olmadığında personel, başka bir idarenin yetkisindeki işlemi üstlenebilir veya kendi görev alanındaki bir başvuruyu yanlış yere yönlendirebilir. Yazılı karar, standart tutanak ve anlaşılır açıklama, işlemlerin denetlenmesini ve kişilerin haklarını kullanmasını kolaylaştırır (Ayyıldız, 2019).

Seçilmiş yerel yönetim organlarının kent düzenine ilişkin öncelik belirlemesi demokratik yönetimin olağan bir parçasıdır. Ancak siyasi tercih, belirli bir kişiye uygulanacak yaptırımın kanuni koşullarını değiştiremez. Bir bölgede denetim sıklığını artırmak hizmet planlaması kapsamında değerlendirilebilirken, benzer durumdaki işletmelere gerekçesiz biçimde farklı muamele yapılması eşitlik ve amaç unsurları bakımından hukuki sorun doğurabilir.

Zabıtanın kent yaşamındaki görünürlüğü, vatandaşların farklı nitelikteki talepleri bu birime yöneltmesine neden olabilir; ancak görünürlük, hukuki görev alanını genişletmez. Yetki dışındaki bir başvurunun yalnızca reddedilmesi yerine, doğru birime iletilmesi, başvuru sahibine sorumlu merciin bildirilmesi ve sürecin izlenebilir biçimde kaydedilmesi yerel hizmet kalitesini artırabilir.

6.3. Yaptırım çeşitliliği ve başvuru yollarındaki karışıklık

İdari para cezası, faaliyetin durdurulması, işyeri kapatma, mühürleme, yapı tatil işlemi ve yıkım kararı aynı hukuki sonucu doğurmaz. Bu nedenle tümünün genel bir "zabıta cezası" başlığı

altında değerlendirilmesi, işlem türüne özgü usul ve başvuru yollarını görünmez kılabilir. Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesi ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi çerçevesinde görev ve başvuru yolu, somut işlem ve varsa özel hükümler esas alınarak belirlenmelidir.

İdari yaptırım yetkisinin sınırları bakımından kanunilik ilkesi belirleyicidir (Kiremitci, 2023). İşlemin "tutanak" veya "karar" olarak adlandırılması tek başına hukuki niteliğini ortaya koymayabilir; işlemin doğurduğu sonuçlar ve özel mevzuat da incelenmelidir. Bu nedenle standart belgelerde başvuru mercii ve süresi, işlemin hukuki niteliği ve güncel mevzuatla uyumlu biçimde gösterilmelidir.

Başvuru yolunun belirlenmesinde işlemin hukuki niteliği ve özel düzenleme önem taşır. İdari para cezasının denetimi, mühürleme işlemi veya yıkım kararıyla ilgili uyuşmazlıktan farklı bir yargısal sürece tabi olabilir. Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesi belirli yaptırımlar yönünden sulh ceza hâkimliğine başvuru imkânı düzenler; başka bir idari işlemle birlikte tesis edilen yaptırımlar ve özel kanun hükümleri ise ayrıca değerlendirilmelidir (Kabahatler Kanunu, 2005: md. 27; İdari Yargılama Usulü Kanunu, 1982, md. 2).

Doğru kanun yolunu gösterebilmek için öncelikle işlem doğru nitelendirilmelidir. Her karar şablonunda aynı başvuru mercii ve sürenin kullanılması, hak kaybına yol açabilir. Kararda işlemin türü, işlemi tesis eden makam ve ilgili özel düzenleme esas alınmalı; başvuru yollarına ilişkin bilgilendirme Anayasa'nın 40. maddesindeki güvenceyle uyumlu olmalıdır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982, md. 40).

6.4. Delil, gerekçe ve işlem kayıtları

Sahada düzenlenen belge ile sonradan verilen karar arasında kopukluk oluşması, yetkili makamın hukuki değerlendirme yapmasını güçleştirir. Tutanakta yer ve saat, fiilin nasıl gözlendiği, kullanılan ölçüm yöntemi ve varsa ilgili kişiye yapılan bildirim açıkça kaydedilmelidir. Bununla birlikte bütün işlemler için tek tip delil listesi öngörülmemelidir: imara aykırılık teknik inceleme gerektirebilirken pazar yerindeki kullanım ihlalinin farklı delillerle belgelenmesi mümkündür. Kayıt formunun eksiksiz doldurulması, maddi olguların her durumda yeterince ortaya konulduğunu tek başına göstermez.

Yargı kararlarıyla iptal edilen işlemlerin nedenlerini düzenli incelemek, yalnızca yaptırım sayısını artırmayı esas alan performans anlayışına alternatif sunar. Yetkisizlik, yetersiz gerekçe, hatalı tebligat, erken icra veya yanlış kanun yolu gösterilmesi gibi nedenler sınıflandırılabilir.

Kişi ve işyeri bilgileri anonimleştirilerek bu kayıtlar eğitimde ve iş akışının iyileştirilmesinde kullanılabilir (Ayyıldız, 2019).

7. Önerilen Altı Aşamalı Yetki ve Müdahale Testi

Altı soru, belediye kolluğunun işlem öncesinde veya işlem sırasında kullanabileceği bir kontrol listesi olarak düşünülmüştür. Bu liste, özel kanunlarda yer alan usullerin yerine geçmez; işlem yapılırken ilgili mevzuat hükümlerinin sistemli biçimde kontrol edilmesine yardımcı olur.

1. Normatif dayanak: Denetlenen fiil, alınacak tedbir ve varsa yaptırım hangi kanun ve ilgili ikincil düzenleme hükmüne dayanmaktadır? Sadece genel bir "kamu düzeni" gerekçesiyle temel haklara müdahale edilmemelidir.

2. Yetkili makam ve görevli personel: Tespiti kim yapacaktır; karar hangi makam veya organ tarafından alınacak, tebliğ ve icra kim tarafından yürütülecektir? Yetki devri söz konusuysa hukuki ve yazılı dayanak nedir?

3. Yer ve hizmet alanı: İşlem, belediye, büyükşehir, ilçe veya başka bir idarenin hangi coğrafi ve işlevsel yetki alanına girmektedir?

4. İşlemin hukuki niteliği: Söz konusu işlem uyarı, denetim, tutanak, idari para cezası, mühürleme, tahliye, yıkım veya veri işleme midir? Birbirinden farklı işlemler aynı ad altında mı değerlendirilmektedir?

5. Usul ve etkili başvuru: Delil, imza, gerekçe, muhatabın belirlenmesi, bildirim ve işlem türüne uygun başvuru bilgileri eksiksiz midir? Özel kanunlarda öngörülen süreler gözetilmiş midir?

6. Ölçülülük ve veri güvencesi: Kamu yararı amacı ile müdahalenin ağırlığı arasında makul bir denge var mıdır? Daha hafif fakat etkili bir tedbir mümkün müdür? Görüntü ve kişisel veriler gerekli ölçüde mi işlenmektedir?

İlk dört soru yetki ve konu bakımından hukuka uygunluğa, beşinci soru usule, altıncı soru ise temel haklara ve kişisel verilerin korunmasına yöneliktir. Örneğin pazaryerinde izinsiz tezgâh kurulduğu iddiasında yalnızca işgalin varlığı değil, alanın hangi idarenin sorumluluğunda olduğu, uygulanacak işlemin türü, karar makamı ve bildirim koşulları da incelenmelidir. Elektronik denetimde sistemi kuran, veriyi işleyen ve yaptırım kararı veren aktörlerin farklı olabilmesi, özellikle yetki ile veri koruma konularının birlikte değerlendirilmesini gerektirir.

Bu sorular, her işlem için aynı yoğunlukta inceleme yapılmasını gerektirmez. Basit bilgilendirme ve yönlendirme işlemleriyle işyeri kapatma veya yıkım gibi ağır sonuçlar doğuran müdahalelerin kayıt ve gerekçelendirme ihtiyacı aynı değildir. Amaç, müdahalenin ağırlığı arttıkça hukuki denetimin ve işlem zincirinin izlenebilirliğinin güçlendirilmesidir. Kapatma, mühürleme, malın muhafaza altına alınması veya geri dönüşü güç fiilî işlemlerde her aşama belgelenmelidir.

Ruhsat denetiminde ekip, işletmede gerekli belgenin sunulamadığını kaydedebilir. İlk aşamada hangi ruhsat rejiminin uygulandığı, ikinci aşamada ruhsat ve yaptırım makamlarının kim olduğu belirlenir. Üçüncü aşamada işletmenin coğrafi ve işlevsel bakımdan ilgili idarenin görev alanına girip girmediği incelenir. Dördüncü aşamada tespit tutanağının nihai yaptırım kararından farklı olduğu gözetilir. Beşinci aşamada bildirim, süre ve başvuru koşulları; altıncı aşamada ise kanunun öngördüğü sonuçlar ile ölçülülük ilkesi değerlendirilir. Böylece işlemin hukuki dayanakları ve sorumluluk zinciri daha açık hâle gelir.

Pazar denetiminde ise işlem türüne göre farklı hukuki dayanaklar gündeme gelebilir. Tahsis şartlarına aykırılıkta yerin statüsü ve pazar mevzuatı; işgal harcında mali düzenlemeler; yaya geçişine engel olan faaliyette ise kamusal alan kullanımına ilişkin hükümler incelenmelidir. Aynı satıcı ve alana ilişkin işlemler birbirini izlese bile bunların hukuki nedeni ve sonucu farklı olabilir. Bu ayrım, işlemden etkilenen kişinin hangi idari yükümlülüğe tabi olduğunu anlamasına yardımcı olur.

Elektronik sistemlerde cihazı kuran, veriyi işleyen ve para cezası kararını veren aktörler farklı olabilir. Bu yetki zinciri yalnızca sözleşme belgeleriyle değil, kanuni dayanaklarla da açıklanmalıdır. Ayrıca kayıtların saklanma süresi, erişim yetkileri, veri güvenliği ve işlemin muhatabına gerekçesinin açıklanabilirliği güvence altına alınmalıdır. Dijital altyapı, kendiliğinden daha etkili veya daha hukuka uygun kabul edilmemeli; hukuki sorumluluk ve denetlenebilirlik ayrıca değerlendirilmelidir.

8. Yetki ve İşlem Haritası: Uygulama İçin Kontrol Tablosu

Tablo 1, belediye zabıtasının her işlem türünde doğrudan yaptırım kararı vermeye yetkili olduğu varsayımını önlemek amacıyla hazırlanmıştır. Tablodaki çerçeve genel bir ilk değerlendirme sunar; somut olayda ilgili özel kanun ve güncel görev dağılımı ayrıca incelenmelidir.

Tablo, her işlem alanında sahada yapılan tespit ile karar yetkisi ve hukuki güvence arasındaki farkı gösterir. Belediyeler bu çerçeveyi kendi teşkilat yapılarına ve özel mevzuata göre somutlaştırırken tespit, karar, tebliğ ve icra görevlerini ayrı ayrı kaydetmelidir. Büyükşehir–ilçe ayrımının bulunduğu yerlerde sorumluluk sınırının belirtilmesi, başvuruların yanlış makama yönlendirilmesini azaltabilir. Görev rehberi hukuk birimi ve ilgili teknik müdürlüklerle birlikte hazırlanmalı, saha personelinin kullanabileceği kısa bir belge hâline getirilmelidir.

Tablo 1. Yerel kolluk işlemlerinde tespit, karar ve hukuki güvencenin ayrılması (yazarın değerlendirmesi).

İşlem alanı	Sahadaki iş	Karar / yetki sorusu	Başlıca hukuki güvence
İşyeri ruhsatı	Ruhsat ve fiilî faaliyetin tespiti	Ruhsata ve faaliyeti durdurmaya yetkili idare hangisi?	Mevzuat türü, gerekçe, bildirim
Pazar / işgal	Yer kullanımı ve aykırılığın kaydı	Harç, tahsis ve yaptırım birbirinden ayrıldı mı?	2464 sayılı Kanun, yetki, ölçülülük
İmar	Aykırılığın ihbarı ve teknik tespit	Yapı tatil, para cezası, yıkım kararlarını kim alır?	3194 sayılı Kanun md. 32–42, teknik dayanak
Trafik / elektronik denetim	Altyapı, ihlal verisi ve teknik destek	Para cezası ve veri işleme için açık yetki kimdedir?	2918 sayılı Kanun, 6698 sayılı Kanun
Belediye emir ve yasaklarına aykırılık	Aykırılığın tespiti ve tutanağın düzenlenmesi	1608 ve 5326 sayılı kanunlara göre karar makamı kimdir?	Kanunilik, yetki, kararın içeriği ve başvuru yolu
Suç şüphesi / genel kolluk	Olayın kaydı ve yetkili makama bildirim	İşlem polis veya jandarmanın görev alanına giriyor mu?	Görev ayrımı ve zor kullanma yetkisinin sınırları

9. Tartışma: Kolluk Yetkisi ve Hizmet Kapasitesi

Kolluk hizmetinin başarısı yalnızca kesilen idari para cezalarının, mühürlenen işletmelerin veya düzenlenen tutanakların sayısıyla ölçülmemelidir. Bu göstergeler, mevzuata aykırı veya orantısız yaptırım kullanımını dahi başarı gibi yansıtabilir. Daha dengeli bir performans değerlendirmesi; hukuki dayanakların doğruluğunu, tekrar eden aykırılıkların azalıp azalmadığını, başvuruların doğru kuruma yönlendirilmesini, yargısal iptal nedenlerini, başvuru sahiplerinin bilgiye erişimini ve personelin güvenli çalışma koşullarını birlikte dikkate almalıdır.

Literatürde iki tür sorun öne çıkmaktadır: hizmeti yürütmek için gerekli personel, araç, zaman, teknik donanım ve eğitimin yetersizliği; yetki ve görev dağılımının belirsizliği. İlk gruptaki sorunlar Akman ve Bayram'ın (2018) ve Negiz'in (2007) çalışmalarında ele alınmaktadır. İkinci grupta ise birden fazla kanunun uygulanması, yaptırım makamının belirsizliği, büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görevlerinin kesişmesi ve elektronik denetimde farklı

aktörlerin rol alması yer almaktadır (Çürüksulu Usta, 2023; Karakuş Işık, Türkoğlu Üstün, 2024). Personel sayısını artırmak, görev ve yetki belirsizliklerini tek başına çözmez.

Bulgular, personel kapasitesi ile görev ve yetki kurallarının birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. Tek bir kontrol listesi, her alandaki özel mevzuatın yerine geçemez; ancak tespit, karar, tebliğ ve icra aşamalarını ayırarak sorumluluk dağılımını görünür kılabilir.

Bu model, belediye zabıtasının yerel kamu düzenindeki rolünü güçlendirirken onu genel kollukla aynı kapsamda ve sınırsız yetkili bir güvenlik aktörü gibi konumlandırma riskini azaltabilir. Kamusal alan denetiminde etkinlik; hukuki öngörülebilirlik, hesap verebilirlik ve muhatabın onuruna saygıyla birlikte ele alınmalıdır. Bununla birlikte önerilerin fiilî etkisini ölçmek için farklı ölçeklerdeki belediyelerde işlem dosyaları, yargı kararları, personel görüşmeleri ve işlem sürelerine dayanan ileri araştırmalara ihtiyaç vardır. Makalede önerilen modelin ampirik olarak doğrulandığı ileri sürülmemektedir.

Hukuki sınırlar ile hizmet kapasitesini birbirine karşıt hedefler olarak görmek doğru değildir. Yetki kontrolü ilk aşamada iş akışını uzatabilir; ancak yetkisiz makamca verilen bir kararın tekrarlanması, yargıya taşınması veya geri alınması daha fazla zaman ve kaynak gerektirir. Bu nedenle hukuka uygunluk, verimliliğin önünde bir engel değil, uzun vadeli hizmet kalitesinin koşullarından biridir.

Altı soruluk kontrol listesi, farklı büyüklükteki belediyelerde gerçek işlem dosyaları ve yargı kararları üzerinden sınanmalıdır. İşlem süreleri, başvuru sayıları, iptal gerekçeleri ve personel deneyimleri karşılaştırılmadan listenin başarısı hakkında kesin bir sonuca varılamaz.

İncelenen saha araştırmaları kendi yer ve dönemleriyle sınırlıdır; bütün belediyeler hakkında aynı sonuca varmak mümkün değildir. Bununla birlikte bu çalışmalar, sahada tespit yapan birim ile karar vermeye yetkili makam arasındaki görev ayrımının açıklığa kavuşturulması gerektiğine işaret etmektedir.

10. Sonuç

Türkiye'de yerel kolluk yetkisi, belediye zabıtasına kentteki bütün düzensizlikleri giderme konusunda sınırsız bir görev vermez. Yetkinin kapsamı Anayasa, belediye ve büyükşehir mevzuatı, kabahatler hukuku ve ilgili faaliyet alanlarına özgü kanunlarla belirlenir. Kamu düzeni ve hizmet gerekleri, kanunda bulunmayan bir yaptırım veya temel haklara müdahale yetkisi yaratamaz. Belediye zabıtası, genel kolluktan farklı olarak kanunlarla çizilmiş özel idari kolluk alanında görev yapar.

İncelemeden dört temel sonuç çıkmaktadır. İlk olarak, tespit tutanağı ile idari yaptırım kararının birbirine karıştırılması yetki ve usul bakımından hukuka aykırılık riski doğurur. İkinci olarak, büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev sınırlarının yeterince açık olmaması mükerrer denetime veya hizmet boşluklarına yol açabilir. Üçüncü olarak, ruhsat, işgal, imar ve trafik alanlarındaki özel düzenlemeler bütün işlemlerin tek tip bir "zabıta işlemi" olarak görülemeyeceğini gösterir. Son olarak, elektronik denetim ve özel kişilerden hizmet alımı yetki devri ve kişisel verilerin korunması konularını gündeme getirir.

Yerel kolluğun güçlendirilmesi, yetkilerin belirsiz biçimde genişletilmesiyle değil; mevcut yetkinin doğru makam tarafından, doğru yerde, usulüne uygun ve ölçülü biçimde kullanılmasıyla mümkündür. Böylece hem kişilerin temel hakları korunabilir hem de zabıta personelinin görev ve sorumlulukları daha açık kurallara bağlanabilir.

11. Öneriler

Belediyeler, işlem türlerine göre yetkili makam matrisleri ve güncel yetki envanterleri oluşturmalı; tespit, karar, tebliğ ve icra aşamalarını ayrı ayrı kaydetmelidir.

Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev rehberleri birbiriyle uyumlu hâle getirilmeli; altı soruluk kontrol listesi işlem türlerine göre uygulanmalı ve her kararda ilgili başvuru yolu açıkça gösterilmelidir.

İmar, ruhsat, pazar yerleri, kabahatler hukuku ve veri koruma alanlarında hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir. Yargı kararlarıyla iptal edilen işlemlerin nedenleri incelenmeli; elde edilen sonuçlar kişi bilgileri korunarak eğitim ve iş akışına yansıtılmalıdır.

İleride yapılacak araştırmalarda farklı büyüklükteki belediyelere ait işlem dosyaları, yargı kararları ve personel görüşmeleri karşılaştırılabilir. Böylece hangi görev alanlarında yetki belirsizliğinin daha sık ortaya çıktığı ve önerilen kontrol listesinin uygulamada yarar sağlayıp sağlamadığı değerlendirilebilir.

Etik Beyan ve Araştırma Sınırlılığı

Bu çalışma, kamuya açık mevzuat ile yayımlanmış akademik metinlerin incelenmesine dayanmaktadır. İnsan katılımcılardan yeni veri toplanmadığından anket, mülakat veya deney yapılmamıştır. Literatürde aktarılan saha bulguları ilgili çalışmaların yazarlarına atfedilmiştir.

Kaynakça

ACUN, B., 2024. "Türk idare hukukunda yetki devri kavramı", Kırıkkale Hukuk Mecmuası, 4(1), ss. 91-121. https://doi.org/10.59909/khm.1408397

AKMAN, E. ve BAYRAM, T., 2018. "Özel kolluk kuvveti olarak belediye zabıtası: Zabıtaların temel sorunlarının Isparta ölçeğinde nitel bir analizi", Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 1(3), ss. 348-356. https://doi.org/10.33712/mana.502176

AKTAŞ, S. ve AKKOYUNLU, S. A., 2016. "İdari kolluk faaliyetlerinin temel anayasal sınırları olarak kanunilik ve ölçülülük ilkeleri", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20(1–2), ss. 1-25. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebyuhfd/article/954938

ARSLAN, M., 2018. "İdari kolluk uygulamalarında kolluk kuvveti anlayışından kolluk hizmeti anlayışına geçiş", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (52), ss. 175-196. https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.306669

ASLAN, O. E., 2007. "Zabıta personeli ve taşeronlaşma ya da belediye kolluğunun piyasaya devri", Çağdaş Yerel Yönetimler, 16(1), ss. 55-74. https://unis.asbu.edu.tr/yayin-detay/2_CZGtDG_83/zabita-personeli-ve-taseronlasma-ya-da-belediye-kollugunun-piyasaya-devri

AYAYDIN, D., 2024. "Belediyelerin pazar yerlerine ilişkin görev ve yetkileri bağlamında işgal harcı sorununun idare hukuku bakımından incelenmesi", Kırıkkale Hukuk Mecmuası, 4(1), ss. 225-252. https://doi.org/10.59909/khm.1409592

AYYILDIZ, H., 2019. "Kolluk faaliyetlerinin denetimi hakkında genel bir değerlendirme", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (143), ss. 143-180. https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?lng=1&pdf=0022325

Belediye Gelirleri Kanunu, Kanun No. 2464. (1981). Resmî Gazete (Sayı 17354, 29 Mayıs 1981). https://mardin.gib.gov.tr/mevzuat/kanun/449

Belediye Kanunu, Kanun No. 5393. (2005). Resmî Gazete (Sayı 25874, 13 Temmuz 2005). https://mevzuat.adalet.gov.tr/mevzuat/102940

Belediye Zabıta Yönetmeliği. (2007). Resmî Gazete (Sayı 26490, 11 Nisan 2007; değişiklikler dâhil). https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/yonetmelikler/belediye-zabita-yonetmeligi

BİLBAY, Ö. F., 2025. "Türkiye'de kolluk hizmetlerinde dijitalleşme ve kentsel güvenlik", Güvenlik Bilimleri Dergisi, Kolluk Uygulamaları ve Güvenlik Teknolojileri Özel Sayısı, ss. 48–85. https://doi.org/10.28956/gbd.1686584

Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun No. 5216. (2004). Resmî Gazete (Sayı 25531, 23 Temmuz 2004). https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/buyuksehir-belediyesi-kanunu-5216

CAN, S., 2017. "İdari para cezası", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 29, ss. 407-430. https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/article/694080

ÇELİK, M., 2025. "İdare hukuku perspektifinden üniversitelerdeki özel güvenlik uygulaması", Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(1), ss. 143-177. https://dergipark.org.tr/tr/pub/truhfd/article/1576377

ÇÜRÜKSULU USTA, G., 2023. "Büyükşehir belediye modelinde zabıta hizmet paylaşımı analizi: Ordu ve Trabzon örneği", Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 10(2), ss. 356-374. https://doi.org/10.17541/optimum.1240190

DALKILIÇ, E. E., 2013. "İdarenin denetim yetkisinin özel kişilere devrine Anayasa Mahkemesi'nin yaklaşımı", Ankara Barosu Dergisi, (2), ss. 107-123. https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/article/374787

ERASLAN, Y., 2022. "İmar hukukunda ruhsat aranmayan yapılar yönünden öngörülen idari yaptırımlar", Adalet Dergisi, (69), ss. 99–132. https://doi.org/10.57083/adaletdergisi.1217758

ERDİNÇ, B., 2012. "İdari yaptırımların kavramsal çerçevesi ve cezai yaptırımlarla karşılaştırılması", Ankara Barosu Dergisi, (2), ss. 239-276. https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/article/374294

ERSÖZ, A. K., 2015. "Bir idari işlem olarak yıkım kararı", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(3), ss. 103–150. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/article/608190

İdari Yargılama Usulü Kanunu, Kanun No. 2577. (1982). Resmî Gazete (Sayı 17580, 20 Ocak 1982). https://mevzuat.adalet.gov.tr/mevzuat/103161

İl Özel İdaresi Kanunu, Kanun No. 5302. (2005). Resmî Gazete (Sayı 25745, 4 Mart 2005). https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/Kanun/f72877bd-93da-037b-e050-007f01005610

İmar Kanunu, Kanun No. 3194. (1985). Resmî Gazete (Sayı 18749, 9 Mayıs 1985). https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/imar-kanunu-3194

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik. (2005). Resmî Gazete (Sayı 25902, 10 Ağustos 2005). https://mevzuat.adalet.gov.tr/mevzuat/116738

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun, Kanun No. 3572. (1989). Resmî Gazete (Sayı 20198, 17 Haziran 1989). https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/isyeri-acma-ve-calisma-ruhsatlarina-dair-kanun-hukmunde-kararnamenin-degistirilerek-kabulune-dair

Kabahatler Kanunu, Kanun No. 5326. (2005). Resmî Gazete (Sayı 25772 mükerrer, 31 Mart 2005). https://mevzuat.adalet.gov.tr/mevzuat/103475

KARAKUŞ IŞIK, Z. ve TÜRKOĞLU ÜSTÜN, K., 2024. "İdarenin kolluk yetkileri kapsamında trafik ihlallerinin elektronik denetleme sistemleri ile tespiti", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 15(2), ss. 358–371. https://doi.org/10.21492/inuhfd.1555453

Karayolları Trafik Kanunu, Kanun No. 2918. (1983). Resmî Gazete (Sayı 18195, 18 Ekim 1983). https://mevzuat.adalet.gov.tr/mevzuat/102918

KİREMİTCİ, O., 2023. "İdari yaptırımlar ve idarenin yaptırım düzenleme yetkisi", Ombudsman Akademik, (18), ss. 213-250. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ombudsmanakademik/article/1196319

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Kanun No. 6698. (2016). Resmî Gazete (Sayı 29677, 7 Nisan 2016). https://www.aile.gov.tr/kvkk/mevzuat/

NEGİZ, N., 2007. "Belediye personelinin hizmet içi eğitim sorunu: Bir araştırma ve model önerisi", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(3), ss. 193-214. https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduiibfd/article/223247

On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun No. 6360. (2012). Resmî Gazete (Sayı 28489, 6 Aralık 2012). https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/on-dort-ilde-buyuksehir-belediyesi-ve-yirmi-yedi-ilce-kurulmasi-ile-bazi-kanun-ve-kanun-hukmunde

Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik. (2012). Resmî Gazete (Sayı 28351, 12 Temmuz 2012). https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/07/20120712-13.htm

Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, Kanun No. 5957. (2010). Resmî Gazete (Sayı 27533, 26 Mart 2010). https://www.ticaret.gov.tr/ic-ticaret/mevzuat/sebze-ve-meyve-ticareti

SÖYLER, Y., 2009. "Kabahatlar Kanununa ilişkin Anayasa Mahkemesi kararı üzerine bir değerlendirme", Yasama Dergisi, (12), ss. 136-167. https://dergipark.org.tr/tr/pub/yasamadergisi/article/743238

ŞİMŞEK, S., 2016. "Belediye zabıta örgütünün örgütsel ve işlevsel gerekliliği üzerine bir inceleme", Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), ss. 387-406. https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/article/265834

TÜRKMEN, İ., 2024. "Osmanlı Devleti'nde zabıta teşkilatının düzenlenmesi sürecinde kabul edilen kanun, nizamnâme ve diğer hukukî mevzuat", Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(2), ss. 207–230. https://doi.org/10.30692/sisad.1452550

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kanun No. 2709. (1982). Resmî Gazete (Sayı 17863 mükerrer, 9 Kasım 1982). https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/

Umuru Belediyeye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 Tarih ve 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil Kanun, Kanun No. 1608. (1930). Resmî Gazete (Sayı 1498, 20 Mayıs 1930). https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/umuru-belediyeye-muteallik-ahkami-cezaiye-hakkinda-16-nisan-1340-tarih-ve-486-numarali-kanunun-bazi

ÜNSAL, T., 2023. "Polisin idari kolluk yetkileri ve ölçülülük ilkesi", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(1), ss. 169-188. https://dergipark.org.tr/tr/pub/imuhfd/article/1320905

YALÇIN, Z. ve DEMİRKOL, M. S., 2026. "İdari kolluk yetkisi kapsamında İmar Kanunu'nun değerlendirilmesi", Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (6), ss. 16-46. https://dergipark.org.tr/tr/pub/gaunhfd/article/1900992